

8. VILTET SOM RESSURS

Å sikre det biologiske mangfoldet, eller biodiversiteten, har blitt et erklært satsningsområde fra det offentlige etter undertegningen av Rio-konvensjonen. Å bevare en levende og variert natur med en rik flora og fauna har imidlertid vært en erklært målsetting fra det offentlige i mange år allerede. For viltets del går dette klart fram av Viltlovens § 1 som sier: "Viltet og viltets leveområder skal forvaltes slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares."

For de artene som faller inn under viltlovens definisjon av vilt betyr biodiversitet akkurat det samme som artsrikdom, altså ikke egentlig noe nytt. Det som er nytt med Rio-konvensjonen er at den omfatter vern og bærekraftig bruk av alt biologisk mangfold, også det ekle, giftige, slimete, motbydelige, og tilsynelatende unyttige. Rio-konvensjonen alene er ikke nok til å sikre det biologiske mangfoldet, men den og lignende avtaler er viktige fordi de er med på å øke forståelsen blant folk flest, også blant politikerne, for nødvendigheten av å ta vare på mangfoldet i naturen.

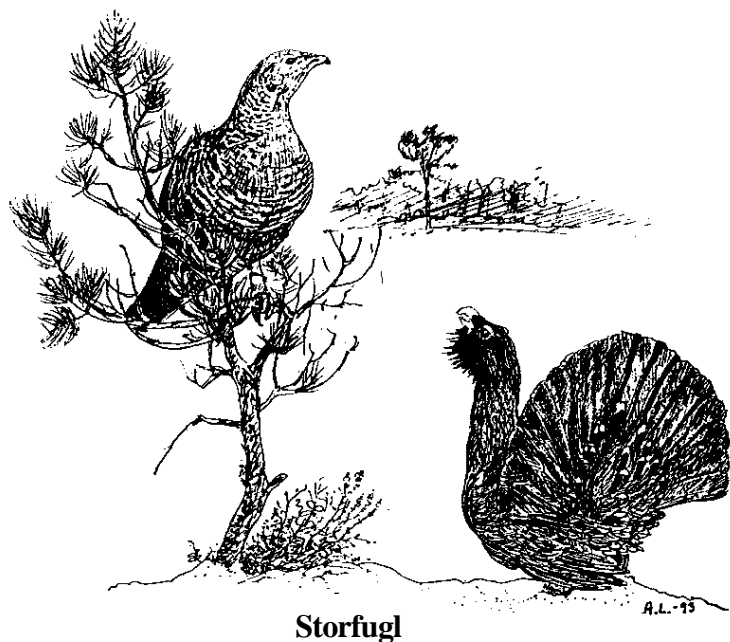
Argumentene for å sikre det biologiske mangfoldet er mange, og i dette tilfellet dreier det seg om mangfoldet av viltarter. Argumentene kan deles i tre kategorier:

De materielle og økonomiske, de kulturelle og estetiske, de etiske og moralske.

De materielle og økonomiske argumentene:

Det mest iøynefallende av denne typen argumenter er den direkte markedsverdien som høstingen av det jaktbare viltet representerer. Elgjakta har størst økonomisk betydning. I 1993 ble det felt 104 dyr i Sarpsborg.

Settes det en middelvekt på 140 kg per elg og 60 kroner per kilo for kjøttet, representerer elgjakta en førstehånds kjøttverdi på ca. 873 000 kroner. Et tilsvarende regnestykke for rådyrjakta gir en førstehånds kjøttverdi i 1993 på omtrent 450 000 kroner. Sammen med utbyttet av de andre jaktbare artene, representerer derfor jakta rundt anslagsvis en og en halv million kroner i førstehånds kjøttverdi. I tillegg kommer de økonomiske ringvirkningene av jakta. Dette kan være salg av jaktrettigheter, utleie av jakthytter, salg av jaktutstyr som våpen, ammunisjon, jaktklær mm.

Storfugl

Et mindre iøynefallende men meget tungtveiende argument er den framtidige verdien av det genetiske mangfoldet. En genetisk utarming vil på sikt kunne få store konsekvenser for vår materielle levestandard. Ingen vet hvilke utfordringer vi vil kunne bli stilt overfor i framtiden, og det er derfor avgjørende at vi ikke ødelegger det "verktøyet" de genetiske ressursene representerer. Det klassiske eksemplet i denne forbindelse er en liten sopp på Hardangervidda som ga opphavet til cyclosporin, et kjemisk stoff som ble revolusjonerende for transplantasjonskirurgien.

Det genetiske mangfoldet vil også kunne få stor betydning for vår evne til å produsere mat. Dagens næringsmiddelproduksjon bygger på et fåtall foredlede planter og dyr. Dette innebærer alltid en risiko for at sykdom eller lignende kan svekke eller slå ut en eller flere av disse meget viktige artene. Da er det helt nødvendig at vi har "nytt" genetisk materiale fra ville arter å ty til.

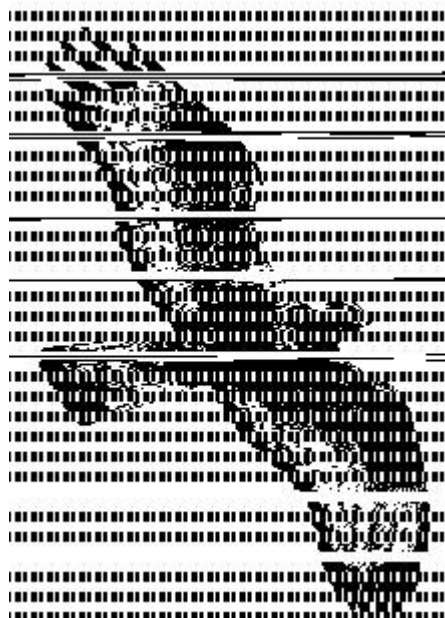
Et stort biologisk mangfold er også nødvendig for at naturen skal bevare sin evne til å takle framtidige miljøforstyrrelser.

De estetiske og kulturelle argumentene.

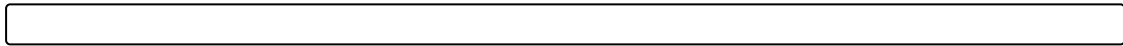
Naturen er så mye mer enn nyttige ressurser for menneskene. Den er også en utømmelig kilde til skjønnhet og opplevelser som gjør oss lykkelige og harmoniske og åpner våre sanser. Opplevelser i, og kunnskap om natur er også med på å gi livet en dypere dimensjon basert på ikke-materielle verdier.

Opplevelser med vilt og natur har betydning for de fleste menneskers livskvalitet, og derigjen for vår mentale og legemlige helse. Ei fiskeørn som stuper ned og griper ei gjedde, eller synet av en knallrød dompap på et nedsnødd fuglebrett, kan sette fantasien og kreativiteten i sving, og resultere i idéer som kan komme fellesskapet til gode. Det har opp igjennom årene blitt gjort store anstrengelser for å prøve å sette kroneverdi på biologisk mangfold og naturopplevelser, nettopp fordi det er så enkelt å argumentere med kroner og øre. Denne måten å tenke på vil kunne fungere i noen sammenhenger, men vil for det meste komme til kort. Alt kan ikke måles direkte i penger, og det er bare å godta at mye av det som er viktig i livet aldri kan takseres i kroner og øre.

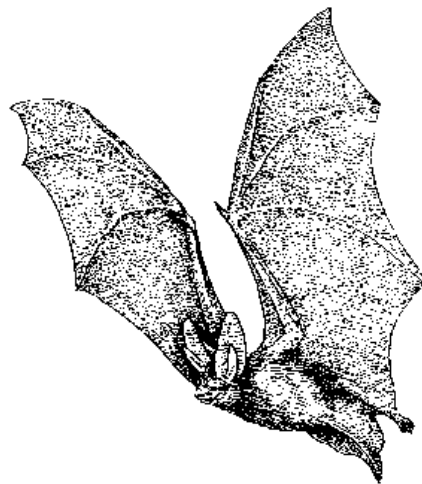
De fleste av oss har et positivt forhold til vår kulturarv, torvtekte tømmerstuer, tjæreduftende stavkirker, langskip og gravhauger. Dette er viktige dokumenter som levendegjør våre forfedres hverdag og skaper kontakt med våre røtter. De er en viktig del av vår kulturelle identitet.

Fjellvåk

Vårt forhold til naturarven er mye mindre bevisst. Kjernepunktene i naturarven er de små restene som ennå finnes av opprinnelig natur. Men også den kulturpåvirkede naturen er viktig å ta vare på. Mange viltarter hadde ikke kunnet eksistere her uten menneskelig aktivitet. Den tryggheten som ligger i det å kjenne seg igjen i sitt landskap, sin barndoms bekk, blomsterengene, blåveislia, de store eiketrærne, orrhaneleiken om våren og fuglesangen, er viktig å ta vare på.

Koblingen mellom sin egen sosiale og kulturelle historie og den naturen som danner rammen om ens eget liv, gir følelsen av tilhørighet. Historieløshet både når det gjelder kultur og natur gjør menneskene fattigere.

De etiske og moralske argumentene:

Ærefrykt for livet er idag omskrevet til "bærekraftig bruk av det biologiske mangfoldet", men begrepene bygger på det samme etiske og moralske grunnprinsippet: Alle levende organismer har den samme retten til liv, uavhengig av om de synes til nytte eller skade for menneskearten. Erkjennelsen av vår manglende kunnskap om de uhyre kompliserte prosessene som foregår i økosystemet jorden har ført til en innføring av "føre var prinsippet". Med dette prinsippet påtar vi oss vårt ansvar for kommende generasjoners muligheter til et godt liv. Det gamle ordspråket at "naturen er ikke noe vi har arvet fra våre foreldre, men et lån fra våre barn" beskriver på en enkel måte vårt ansvar for å forvalte naturressursene til beste for framtidige generasjoner.

Ved å utrydde arter eller ødelegger naturtyper, tar vi oss friheten til å redusere verdien av det vi bare har på lån, til fordel for egen kortsiktig gevinst.

Fremtidige generasjoners mulighet til rike naturopplevelser i kommunen, og sammen med verdien av å ha levende naturområder innenfor kommunegrensene, bør være drivkraften for en langsiktig forvaltning av kommunenes arealer.

Til tross for den store befolkningen i kommunen finnes det fortsatt områder med rik natur og et rikt dyreliv i Sarpsborg. Det går også an å finne steder hvor man kan søke ro, ensomhet og naturopplevelser selv i den helt bynære utmarka. Det finnes imidlertid flere eksempler på at for mye press på naturområdene både i form av ferdsel og uvøren utnyttelse av naturressursene delvis har ødelagt rike naturområder i kommunen. En helhetlig arealplanlegging og koordinering av de ulike interessene knyttet til utmarka er nødvendig for at Sarpsborg kommune skal oppfylle Viltlovens krav om å sikre artsmangfoldet og viltets leveområder.